

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä 29. syyskuuta 2000 tehdyn neuvoston päätöksen (2000/597/EY) hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä 29. syyskuuta 2000 tehdyn neuvoston päätöksen. Päätös tulee voimaan viimeisen kansallista käsittelyä koskevan tiedonannon vastaanottamista seuraavan kuu-

kauden ensimmäisenä päivänä. Päätöstä sovelletaan 1. päivästä tammikuuta 2002, lukuun ottamatta 2 artiklan 3 kohtaa ja 4 artiklaa, joita sovelletaan taannehtivasti 1. päivästä tammikuuta 2001.

PERUSTELUT

1. Euroopan yhteisöjen omia varoja koskevan neuvoston päätöksen tausta

Eurooppa-neuvosto hyväksyi 24—25. maaliskuuta 1999 Berliinissä pidetyssä kokouksessaan eräitä ratkaisuja unionin rahoitushysten oikeudenmukaisuuden parantamiseksi ja pyysi Euroopan yhteisöjen komissiota, jäljempänä komissio, laatimaan ehdotuksen uudeksi omia varoja koskevaksi päätökseksi. Komissio teki 8. heinäkuuta 1999 ehdotuksen neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä.

Asia käsiteltiin Euroopan yhteisöjen neuvoston, jäljempänä neuvosto, taloudellisten kysymysten työryhmässä syksyllä 1999. Työryhmä saavutti yksimielisyyden päätöksen säännösehdoista lukuun ottamatta Yhdistyneen Kuningaskunnan hyväksi tehtävän budjettiepätasapainon korjauksen, jäljempänä Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvytys, laskemiseen liittyvää teknistä liitettä. Euroopan parlamentin pyynnöstä käytiin neuvoston ja parlamentin välinen sovittelukokous 20.7.2000. Neuvosto totesi yksimielisesti, ettei se voinut hyväksyä parlamentin esittämiä muutosehdotuksia. Sovittelukokouksessa komissio esitti omana kantanaan päätösratkaisun aikaansaamiseksi, että se voisi toimit-

taa järjestelmän toimivuutta koskevan raportin vuoden 2004 loppuun mennessä. Komission esitys oli sekä neuvoston, että parlamentin hyväksyttävissä. Neuvosto teki 29. syyskuuta 2000 päätöksen Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä, jäljempänä neuvoston päätös, jonka neuvoston puheenjohtaja on 10.10.2000 toimittanut Suomen viranomaisille. Neuvoston päätökseen sisältyy viisi lausumaa ja Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvityksen laskentamenetelmän kuvaus. Neuvoston päätös on ratifioitava kaikissa jäsenmaissa, mitä varten se on lähetetty jäsenmaille toimenpiteitä varten.

2. Nykyjärjestelmän perusteet

Euroopan yhteisöjen omat varat ovat tuloja, jotka myönnetään talousarvion rahoittamiseksi. Ne kuuluvat yhteisölle ilman kansallisten viranomaisten erillisiä päätöksiä. Euroopan yhteisöjen yleisen talousarvion lopullinen vahvistaminen luo jokaiselle jäsenvaltiolle veloitteen asettaa talousarviosta aiheutuvat maksut yhteisön käyttöön. Omat varat jaetaan päätöksen nojalla ns. perinteisiin omiin varoihin, joita ovat maatalousmaksut, sokerimaksut ja tullit sekä muihin omiin varoihin, joita ovat jäsenmaiden arvonlisäveropohjaan perustuva alv-vara ja bruttokan-

santuloon, jäljempänä bktl, perustuva ”neljäs vara”, bktl-vara. Omille varoille määritetään yleinen yläraja osuutena yhteisön bktl:sta. Vahvistettu yläraja omille varoille rajaa menojen kehitystä. Omien varojen enimmäismäärä on nykyisin 1,27 % bktl:sta.

2.1. Perinteiset omat varat

Maatalousmaksut ja sokerimaksut

Näihin maksuihin luetaan maksut, palkkiot, lisä- tai tasausmaksut, joista on sovittu muiden kuin jäsenvaltioiden kanssa käytävälle kaupalle osana yhteistä maatalouspolitiikkaa sekä sokerialan yhteisessä markkinajärjestyksessä sovitut maksut.

Tullit

Tullit ovat yhteisen tullitariffin mukaisia tai muita yhteisön toimielimen asettamia kolmansien maiden kanssa käytävään kauppaan sovellettavia tulleja sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden tulleja. Maatalousmaksut ja tullit kerätään kunkin jäsenvaltion viranomaisten toimesta ja tilitetään yhteisölle. Perinteisten omien varojen kantopalkkioina jäsenvaltiot pidättävät 10 % keräämistään maksuista ja tulleista tilityksen yhteydessä. Euroopan yhteisöjen yleisessä talousarviossa nämä kantopalkkiot otetaan huomioon negatiivisina tuloina.

2.2. Muut omat varat

Alv-vara

Alv-vara määrätään soveltamalla yhdenmukaista verokantaa yhdenmukaisesti määriteltyyn alv:n määräytymisperusteeseen. Alv:n määräytymisperusteeseen kohdistuu rajoituksia, joilla kohtuullistetaan alv-varan regressiivisyyttä.

Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvitys

Yhdistynyt Kuningaskunta saa alv-pohjaiseen maksuun alennusta, joka rahoite-

taan muiden jäsenmaiden vastaavaa maksua korottamalla. Saksa saa osuuteensa hyvityksestä yhden kolmasosan helpotuksen, joka myös rahoitetaan muiden jäsenmaiden osuutta korottamalla. Molemmat korotukset toteutetaan jäsenmaiden bktl-osuuksien mukaisesti.

Bktl-vara

Omiin varoihin luetaan myös kaikkien jäsenvaltioiden yhteenlaskettuihin bktl:ihin perustuva erikseen vahvistettavan kertoimen avulla määrättävä ”neljäs vara”, jonka tarkoituksena on toimia täydentävänä varana talousarvion menojen ja tulojen tasapainon varmistamiseksi.

Bktl-varan laskennassa on noudatettava nykyisen omien varojen päätöksen voimassaoloajan Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmää vuodelta 1979, jäljempänä EKT79.

3. Neuvoston päätöksen pääasiallinen sisältö

Neuvoston päätös sisältää säännöksiä Euroopan yhteisöjen rahoitusjärjestelmän rakennetta koskevien Berliinin Eurooppa-neuvoston päätelmien toteuttamiseksi. Näiden säännösten sisältö on kuvattu kohdassa 3.1. Neuvoston päätökseen sisältyy lisäksi eräitä komission esittämiä oikeudellisen johdonmukaisuuden ja rahoitusjärjestelmän moitteettoman toiminnan edellyttämiä täydentäviä säännöksiä, jotka on kuvattu kohdassa 3.2.

3.1. Eurooppa-neuvoston päättämät muutokset omien varojen järjestelmään

3.1.1. *Arvonlisäverokannan enimmäismäärän asteittainen pienentäminen (2 artiklan 4 kohdan a alakohta)*

Euroopan yhteisöjen yleisen talousarvion rahoituksessa otetaan entistä paremmin huomioon eri jäsenvaltioiden maksukyky. Tämän mukaisesti alv-kannan enimmäismäärää alennetaan nykyisestä 1,00 %:sta 0,75 %:in vuosina 2002—2003 ja 0,50 %:in vuodesta 2004 lähtien.

3.1.2. Perinteisten omien varojen kantopalkkion korottaminen (2 artiklan 3 kohta)

Perinteisten omien varojen (neuvoston päätöksen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitut varat, jotka ovat pääasiassa tulli- ja maatalousmaksuja) kantopalkkiota korotetaan takautvasti nykyisestä 10 %:sta 25 %:in kannettujen tullien ja maksujen määrästä vuodesta 2001 alkaen. Neuvoston päätöksen 2 artiklan 3 kohtaa muutetaan vastaavasti. Lisäys koskee kaikkia 28. helmikuuta 2001 jälkeen tilitettyjä perinteisiä omia varoja. Niiden perinteisten omien varojen osalta, jotka tilitetään tai jotka olisi ollut tilitettävä ennen kyseistä ajankohtaa, sovelletaan edelleen 10 %:n kantopalkkiota.

3.1.3. Tekniset mukautukset Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvitykseen (4 artikla)

Neuvoston päätöksen 4 artiklan mukaan Yhdistyneen Kuningaskunnan saamat poikkeukselliset hyödyt, jotka ovat seurausta alverusteen rajaamisesta sekä perinteisten omien varojen kantopalkkion korottamisesta, neutraloidaan. Lisäksi Euroopan yhteisöjen laajentumisen johdosta tehtävällä mukautuksella hyvitykseen varmistetaan se, että menot, joita ei hyvitetä ennen laajentumista, jäävät edelleen hyvittämättä sen jälkeen. Mukautus tehdään vähentämällä hyvityksen laskennassa kokonaismenoja summalla, joka vastaa liittyvien valtioiden saaman liittymistä edeltävän tuen määrää. Kunkin laajentumisen yhteydessä tehtävän mukautuksen määrä otetaan huomioon hyvitykseen tulevana vuosina sovellettavana pysyvänä mukautuksena, joka hintakorjataan bktl-deflaattorilla.

3.1.4. Muutos Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvityksen rahoitukseen (5 artiklan 1 kohta)

Muiden jäsenvaltioiden suorittamaa hyvityksen rahoitusta muutetaan siten, että Itävalta, Saksa, Alankomaat ja Ruotsi maksavat

vain 25 % osuudesta, jonka ne olisivat maksaneet, jos kaikki neljätoista jäsenvaltiota olisivat täysimääräisesti osallistuneet hyvityksen rahoitukseen.

3.1.5. Omien varojen järjestelmän uudelleentarkastelu (uusi 9 artikla)

Neuvoston päätöksen mukaan komissio suorittaa ennen 1. tammikuuta 2006 omien varojen järjestelmän toimintaa koskevan yleistarkastelun, jossa otetaan huomioon kaikki olennaiset tekijät myös laajentumisen vaikutus. Komissio on ilmoittanut suorittavansa ko. tarkastelun ennen 31.12.2004. Uudelleentarkastelussa käsitellään lähemmin myös Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvitystä sekä Saksalle, Alankomaille, Itävallalle ja Ruotsille myönnettyä vähennystä hyvityksen rahoituksen osalta ja erityisesti laajentumisen vaikutusta alv-määräytymisperusteeseen. Osana tätä uudelleentarkastelua komissio tutkii myös kysymystä uuden omien varojen lajin luomisesta Euroopan yhteisöille.

3.2. Täydentävät muutokset ja lisäykset omien varojen järjestelmään

3.2.1. Omien varojen enimmäismäärä (3 artikla)

Omien varojen enimmäismäärä pysyy nykyisellä tasolla, joka on 1,27 % Euroopan yhteisöjen bktl:sta. Vuonna 1995 uudistetun Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän, jäljempänä EKT95, soveltaminen korottaa bktl:a nykyisin sovellettavaan EKT79:ään verrattuna. Suomen bruttokansantuote on uuden laskutavan mukaan noin 2 % suurempi kuin entisellä tavalla laskettuna. Euroopan yhteisöjen käytettävissä olevien varojen säilymiseksi muuttumattomana nykyistä enimmäismäärää on mukautettava vertailemalla vanhan ja uuden asetuksen mukaisia bktl-lukuja vuosilta 1998—2000. Samaa menettelyä sovelletaan siinä tapauksessa, että jäsenvaltioiden kansantalouden tilinpitoon tehdään tulevaisuudessa muutoksia, joista aiheutuu huomattavia muutoksia bktl:n tasoon.

3.2.2. *Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvityksen esittämistavan yksinkertaistaminen (4 artikla)*

Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvityksen nykyiseen esittämistapaan sisältyy tarpeeton kaksinkertainen laskutoimitus, joka poistetaan. Yksinkertaistaminen ei vaikuta laskennan tulokseen.

3.2.3. *Kassa- ja suoriteperusteisen kirjjanpidon mukaisten tietojen johdonmukainen käyttö (4 artikla)*

Päätökseen liittyvää laskentamallia muutetaan siten, että hyvityksen kaikki laskennat perustuvat suoriteperusteisen kirjjanpidon

mukaisiin tietoihin, ja alustavien arvioiden laskenta toteutuu siten lopulliseen hyvitykseen nähden johdonmukaisesti.

3.2.4. *Neuvoston päätökseen sisältyvät vähäiset muutokset ja poistettavat säännökset*

Eräitä vanhentuneita tai päällekkäisiä säännöksiä kumotaan.

3.3. Taloudelliset vaikutukset

Neuvoston päätöksen eri elementtien taloudelliset vaikutukset jäsenmaittain esitetään seuraavassa taulukossa.

Jäsenmaittaiset taloudelliset vaikutukset vuosien 2004–2006 tasolla (arvioituna vuoden 2001 budjettilukujen perusteella), milj. euroa

	Maksut yhteensä ATAE 2001:n mukaan	Jakautuma, %	Perinteisten omien varojen kanto-palk. 10% →25%	Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvityksen muutos	Alv-kannan yläraja alennetaan 1% →0,5%	Muutokset yhteensä	Uudet maksut	Jakautuma, %	Jakautuman muutos
Belgia	3 559	3,78	-122	67	51	-4	3 555	3,78	0,00
Tanska	1 863	1,98	-6	44	42	80	1 942	2,06	0,08
Saksa	23 688	25,18	16	-656	-207	-847	22 841	24,28	-0,90
Kreikka	1 519	1,61	2	34	-20	16	1 535	1,63	0,02
Espanja	7 035	7,48	21	159	-95	85	7 121	7,57	0,09
Ranska	15 750	16,74	135	376	-52	458	16 209	17,23	0,49
Irlanti	1 145	1,22	-5	25	-15	5	1 150	1,22	0,01
Italia	12 130	12,89	94	306	357	757	12 887	13,70	0,80
Luxemburg	222	0,24	2	5	-3	4	226	0,24	0,00
Alankomaat	5 853	6,22	-168	-272	-64	-505	5 348	5,69	-0,54
Itävalta	2 322	2,47	13	-136	-21	-143	2 179	2,32	-0,15
Portugali	1 339	1,42	-2	30	-18	10	1 350	1,43	0,01
Suomi	1 368	1,45	12	34	20	67	1 435	1,53	0,07
Ruotsi	2 853	3,03	7	-170	25	-138	2 715	2,89	-0,15
Yhdistynyt Kuningaskunta	13 427	14,27	0	155	0	155	13 582	14,44	0,16

Perinteisten omien varojen kantopalkkion korottamisen ja alv-kannan alentamisen Euroopan yhteisöjen tuloja vähentävä vaikutus korvataan bklt-pohjaisen maksun korotuksella. Vastaavasti Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvityksen muutoksen aiheuttama lisäkustannus muille jäsenmaille rahoitetaan myös bklt-pohjaisen maksun korotuksella. Taulukon luvut kuvaavat karkealla tasolla tilannetta muutosperiodin v. 2004—2006 loppuvaiheessa.

Neuvoston päätös muuttaa jäsenmaiden taakanjakoa merkittävästi. Taulukosta on nähtävissä, että Saksan maksuosuus tulee alenemaan vajaalla 1 %-yksiköllä (850 meuro) ja Alankomaiden 0,5 %-yksiköllä (500 meuro). Ruotsin osuus alenee 0,1 %-yksiköllä (140 meuro). Vastaavasti Italian osuus nousee 0,8 %-yksiköllä (760 meuro) ja Ranskan 0,5 %-yksiköllä (460 meuro). Suomen maksuosuus nousee 0,1 %-yksiköllä (70 meuro).

Yhdistyneen Kuningaskunnan hyvityksen uudelleenmuotoilu nettomaksajamaiden eduksi lisää Suomen maksuosuutta 35 meuroa, alv-kannan alentaminen 20 meuroa. Koska kantopalkkion korottamisen aiheuttama tulonmenetykset katetaan bklt-varalla, jonka paino Suomelle on perinteisiä omia varoja suurempi, lisää kantopalkkion korotus maksuosuutta 12 meuroa.

4. Asian valmistelu

Valtioneuvosto on valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:n mukaisesti 2 päivänä syyskuuta 1999 lähettänyt eduskunnalle kirjelmän ehdotuksesta neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä (U 28/1999 vp).

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

5. Voimaantulo ja eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

5.1. Voimaantulo

Neuvoston päätös tulee sen 10 artiklan mukaan voimaan viimeisen asiaa koskevan ratifiointitiedonannon vastaanottamista seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä. Sitä aletaan soveltaa 1. tammikuuta 2002 alkaen. Päätöksen 2 artiklan 3 kohtaa ja 4 artiklaa aletaan kuitenkin soveltaa taannehtivasti 1. tammikuuta 2001 alkaen. Vuosia 2002 ja 2001 edeltävien vuosien varojen laskentaa ja budjettiepätasapainon korjaukseen sovellettavia säännöksiä sovelletaan edelleen näitä vuosia koskeviin varojen mukautuksiin ja korjauksiin, jotka tehdään uuden päätöksen voimaantulon jälkeen.

Edellä olevan perusteella päätöksen hyväksyminen ei edellytä kansallista voimaansaattamissäädestä. Päätöksen oikeusvaikutukset seuraavat suoraan Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksista, erityisesti Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 249 artiklan 4 kohdasta ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 161 artiklan 4 kohdasta.

5.2. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Omia varoja koskevat päätökset tehdään Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 269 artiklan 2 kohdan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 173 artiklan 2 kohdan mukaan: neuvosto antaa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yhteisön omia varoja koskevasta järjestelmästä säännökset joiden hyväksymistä se suosittaa jäsenvaltioille jäsenvaltioiden valtiosäännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Noudatettava menettely tarkoittaa lainsäädäntövalan palautumista osittain jäsenvaltioille.

Neuvoston päätös omien varojen järjestelmästä merkitsee puuttumista eduskunnan budjettivaltaan. Neuvoston päätöstä on pidettävä sellaisena kansainvälisenä velvoitteena, joka edellyttää perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan suostumusta.

Eduskunnan suostumus olisi perustuslain 94 §:n 2 momentin mukaan annettava yksinkertaisella enemmistöllä.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan,

että Eduskunta hyväksyisi Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä tehdyn neuvoston päätöksen (2000/597/EY).

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*